

**DE FINANCIËLE RESULTATEN VAN EEN AANTAL
FRUITTEELTBEDRIJVEN IN 1967 EN 1968**

Interne Nota 144

April 1970

Niet voor publikatie - Nadruk verboden

**Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Tel. 614161
Afdeling Tuinbouw**

DE FINANCIËLE RESULTATEN VAN EEN AANTAL FRUITTEELTBEDRIJVEN IN 1967 EN 1968

1. Representativiteit

De cijfers voor dit overzicht zijn afkomstig van bedrijven waarvan door het L.E.I. een bedrijfsboekhouding wordt bijgehouden ten behoeve van het onderzoek. De fruittelers verstrekken aan het L.E.I. gedetailleerde gegevens betreffende ontvangsten en uitgaven, arbeid- en materiaalverbruik en opbrengsten. Daar het verstrekken van deze gegevens en met name het noteren van de gewerkte uren en het materiaalverbruik, veel aandacht vraagt van de fruitteler, zullen slechts die fruittelers bereid zijn aan deze bedrijfsboekhouding deel te nemen, die ook werkelijk belangstelling hebben voor het economische onderzoek. De cijfers kunnen dus niet gezien worden als representatief voor de gehele Nederlandse fruitteelt. Door de hierboven vermelde omstandigheden heeft een selectie plaats ten gunste van de betere bedrijven, hetgeen echter niet wil zeggen dat alléén goede en zeer goede bedrijven in het onderzoek zijn betrokken. Verschillende overwegingen hebben tot de keuze van deze bedrijven geleid. Ook de verschillen in uitkomsten tussen de gebieden kunnen evenmin als representatief worden gezien.

Daar echter in beide jaren dezelfde bedrijven in het onderzoek zijn opgenomen, gaven de cijfers wel een beeld van de ontwikkeling van de financiële resultaten in beide jaren.

Uit de gemiddelde oppervlakte jonge boomgaard op de bedrijven in het zuidwesten van het land en de Betuwe blijkt wel dat op deze bedrijven op flinke schaal aan de modernisering van de beplanting wordt gewerkt. De relatief jonge bedrijven in de Noordoostpolder zijn nagenoeg geheel in produktie.

2 De berekening van de resultaten

De resultaten zijn berekend overeenkomstig de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in dat de berekening van de rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen gebaseerd is op de vervangingswaarde en dat de handenarbeid van de ondernemer en andere niet-betaalde krachten is gewaardeerd.

Men kan zich terecht afvragen of waardering op basis van vervangingswaarde bij de huidige gang van zaken in de Nederlandse fruitteelt wel juist is. Dit geldt vooral voor de waarde van de plantopstanden, ofschoon ook voor de waarde van de overige duurzame produktiemiddelen de huidige situatie van invloed is. Een andere geschikte basis voor de waardering is echter moeilijk te vinden. Ten einde echter de invloed van deze waarderingen op de bedrijfsresultaten duidelijk te laten uitkomen is bij de opbrengsten opgenomen het saldo van de gewaardeerde waarde-aanwas

van jonge beplantingen en de afschrijvingen van in productie zijnde beplantingen. De afschrijvingen van de overige duurzame produktiemiddelen zijn bij de kosten opgenomen.

Men kan dus stellen dat de berekende resultaten betrekking hebben op levensvatbare bedrijven, die ook in de toekomst zullen blijven voortbestaan.

De rentekosten zijn gebaseerd op een rentepercentage van 6% per jaar.

3. De resultaten

Een samenvatting van de berekende gemiddelde bedrijfsresultaten is gegeven in tabel 1. Voor een nadere specificatie van de diverse cijfers wordt verwezen naar de bijlagen 1 en 2.

Tabel 1. De gemiddelde bedrijfsresultaten in 1967 en 1968

	Zuidwesten 18 bedrijven		N.O.P 8 bedrijven		Betuwe 9 bedrijven	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968
Gem. oppervl. in are	870	865	700	880	950	960
Jonge aanplant in %	22	17	5	9	47	31
Fruïtopbrengsten	54 000	60 875	74 700	71 665	42 350	44 000
Aanwas min. afschr. plantopst.	4 750	-850	-6 350	-8 065	7 575	6 000
Uitkering hagelverz.	7 400	1 875	600	-	2 600	11 500
Totaal	66 150	61 900	68 950	63 600	52 525	61 500
Kosten	74 700	74 500	72 775	79 050	68 300	75 050
Netto-resultaat in glds.	-8 550	-12 600	-3 825	-15 450	-15 775	-13 550
Idem in % v.d. kosten	- 11	- 17	- 5	- 20	- 23	- 18
Arbeidsinkomen p. manj.	5 000	4 000	7 800	3 200	2 300	4 000

In het Zuidwesten en de N.O.P. zijn de bedrijfsuitkomsten in 1968 nog verder verslechterd; in de Betuwe iets minder slecht. Hierbij moet echter worden vermeld dat 2 van de 9 bedrijven in de Betuwe een grote uitkering ontvingen van de hagelverzekering waardoor de opbrengsten gunstig worden beïnvloed. Bijna 20% van de gemiddelde opbrengst in dit gebied bestaat uit deze hagelschadeuitkering.

Bovendien wordt het gemiddelde resultaat van de bedrijven in de Betuwe in beide jaren gunstig beïnvloed door de relatief hoge aanwas bedragen voor jonge beplantingen. Dit geldt eveneens voor het Zuidwesten in het jaar 1967. In 1968 zouden zowel in de N.O.P. als in het Zuidwesten de resultaten negatief gebleven zijn indien geen afschrijving op de plantopstanden berekend was.

T.a.v. de kosten kan worden opgemerkt dat men erin geslaagd is, ondanks hogere lonen enz., het kostenpeil gelijk te houden. Weliswaar zijn

de kosten in de N.O.P. in 1968 ruim f. 6 000,- hoger per bedrijf, maar dit wordt veroorzaakt door vergroting van de bedrijven (van 700 are tot 880 are), terwijl hierin tevens een bedrag begrepen is van f. 3 600,- bomen en palen. Uitgedrukt per ha (zie bijlage 2) blijkt er zelfs een flinke kostendaling te zijn, die echter voor een groot deel wordt veroorzaakt door de zeer slechte kwantitatieve opbrengsten in 1968.

Daar op verscheidene bedrijven door de ondernemers geen of slechts weinig handenarbeid is verricht (onderdeel van landbouwbedrijf), geeft het arbeidsinkomen van de ondernemer geen juist beeld. In plaats hiervan is het arbeidsinkomen per manjaar berekend (netto-overschot + arbeidskosten gedeeld door de arbeidsbezetting in manjaren). Indien men bedenkt dat de loonkosten voor een volwassen arbeider in 1967 ± f. 10 000,- bedroegen en in 1968 zelfs ± f. 12 500,-, dan blijkt dat de inkomens per manjaar die in de fruitteelt behaald zijn, hieraan in het geheel niet kunnen voldoen.

4. Liquide middelen

Van de in het onderzoek opgenomen bedrijven zijn geen balansen ter beschikking, zodat ook geen gegevens beschikbaar zijn over aflossingsverplichtingen en besparingen. Wel is in de meeste gevallen bekend welk bedrag aan rente is betaald. In dit verband moet hier dus volstaan worden met een berekening van de liquide middelen die uit de produktie zijn vrijgekomen (de z.g. cash flow-berekening) mede omdat inkomsten buiten bedrijf niet bekend zijn. Hierbij wordt het saldo bepaald van de ontvangsten en de betaalde kosten (incl. betaalde rente doch exclusief aflossingen en investeringen). Uit de dan resterende liquide middelen moet de fruitteler het levensonderhoud van zijn gezin bekostigen, zijn aflossingsverplichtingen voldoen en moeten de noodzakelijke investeringen en/of reserveringen voor toekomstige vervangingen plaatshebben. Zoals hiervoor reeds is gesteld werkt op vele bedrijven de ondernemer niet of slechts gedeeltelijk mee, waardoor op deze bedrijven in verhouding meer betaalde krachten en dus hogere betaalde kosten voorkomen. Ten einde voor alle bedrijven gelijke omstandigheden te scheppen, is het berekende loon voor de ondernemer en meewerkende gezinsleden als afzonderlijke post op het saldo in mindering gebracht. Daar de waardering plaatsheeft op basis van het loon van een betaalde arbeider, wordt in feite de post levensonderhoud van de fruitteler en zijn gezin gesteld op het loon van een betaalde arbeider, waarbij in die gevallen dat de ondernemer niet of slechts gedeeltelijk meewerkt, deze post ook in verhouding lager is gesteld, mede omdat in deze gevallen veelal wel sprake zal zijn van inkomsten buiten het fruitbedrijf. Deze berekening is gegeven in tabel 2. (Zie blz.6)

In het Zuidwesten en de N.O.P. blijkt er dus nog een positief saldo te bestaan waaruit aflossingen en vervangingen kunnen worden betaald. Deze saldi zijn echter te gering om het voortbestaan van het bedrijf te kunnen waarborgen. In de Betuwe blijkt zelfs een negatief saldo te zijn. Hier zal men dus moeten putten uit eventueel bestaande reserves (hierover bestaat geen inzicht), of moeten besparen op het bedrag aan levensonderhoud en/of krediet moeten opnemen. Ofschoon geen inzicht bestaat in de financiële

positie van de bedrijven, geeft deze berekening toch wel aan dat de huidige situatie in de fruitteelt niet lang zal kunnen voortduren, zonder dat in een aantal gevallen bedrijfsbeëindiging zal plaatshebben.

Tabel 2. Beschikbaar gekomen liquide middelen gem. per bedrijf

	Zuidwesten		N.O.P.		Betuwe	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968
Bedrijfsopbrengsten	61 400	62 750	75 300	71 650	44 950	55 500
Betaalde kosten	51 850	50 550	44 300	49 050	38 500	43 400
	9 550	12 200	31 000	22 600	6 450	12 100
Gewaardeerd loon ondernemer en gezinsleden	6 150	6 800	14 550	15 450	10 500	12 250
Saldo	3 400	5 400	16 450	7 150	-4 050	- 150
Saldo per ha	390	625	2 350	800	- 425	- 15
Saldo na aftrek van aangekochte bomen en palen	625	800	2 375	1 250	- 325	+ 225

5. De spreiding van de resultaten

In bijlage 3 zijn de spreidingen over de 35 bedrijven vermeld van de volgende kengetallen:

- netto-overschot in % van de kosten;
- arbeidsinkomen per manjaar;
- beschikbaar gekomen liquide middelen per ha, na aftrek van gewaardeerd loon van ondernemer en gezinsleden en het bedrag van aangekochte bomen en palen.

Het blijkt dat zowel in 1967 als in 1968 ongeveer 30 bedrijven (ruim 85%) verliesgevend waren. Weliswaar was in 1968 het aantal winstgevende bedrijven iets groter, doch het niveau van winstgevendheid lag veel lager, zoals ook van de verliesgevende bedrijven het niveau van verliesgevendheid veel hoger lag.

Bij het arbeidsinkomen per manjaar blijkt in 1967 20% en in 1968 30% van de bedrijven een negatief arbeidsinkomen te hebben behaald. Een arbeidsinkomen van meer dan f. 10 000,- dat te vergelijken is met de arbeidskosten van een volwassen betaalde kracht, werd slechts door resp. 5 en 6 bedrijven te worden gehaald. Bij de bedrijven die nog wel een positief arbeidsinkomen behaalden, doch niet kwamen aan het loon van een volwassen kracht (resp. 23 en 18 bedrijven) was dit arbeidsinkomen in 1968 veel lager dan in 1967.

De spreidingstabel van de beschikbaar gekomen liquide middelen laat zien dat resp. 12 en 8 bedrijven een tekort aan liquide middelen hadden, enkele zelfs meer dan f. 2 000,- per ha. Bij de bedrijven die een positief saldo aan liquide middelen hadden, waren er slechts enkele met meer dan f. 2 500,- per ha.

In beide jaren hadden 15 bedrijven een positief saldo van f. 1,- tot

f. 1 500,- per ha.

De enkele bedrijven die nog zeer bevredigende resultaten behaalden, hadden dit vooral te danken aan de opbrengsten van klein fruit en aardbeien of aan een uitkering van de hagelverzekering.

April 1970

Afd. Tuinbouw,
Sectie Fruit,
S. Koppert

BIJLAGE 1. De gemiddelde bedrijfsresultaten

	Z.W. (18 bedr.)		N.O.P. (8 bedr.)		Betuwe (9 bedr.)	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968
Gem. oppervlakte in are	870	865	700	880	950	960
w.v. jonge boomgaard in are	195	150	35	75	450	300
idem in %	22	17	5	9	47	31
<hr/>						
Opbrengsten						
Fruitoopbrengsten	52 200	59 550	73 800	70 625	40 450	42 750
Aanwas minus afschrijving						
Plantopstand	4 750	- 850	-6 350	-8 065	7 575	6 000
Uitkering hagelverzekering	7 400	1 875	600	-	2 600	11 500
Klein fruit en overige opbrengsten	1 800	1 325	900	1 040	1 900	1 250
Totaal	66 150	61 900	68 950	63 600	52 525	61 500
<hr/>						
Kosten						
Rente, pacht, huren	14 825	14 950	13 300	15 250	14 550	14 900
Afschrijving (excl. plantopstand)	3 775	3 950	5 700	7 450	6 450	6 625
Overige vaste kosten	6 975	7 675	6 250	7 050	5 750	7 075
Materialen	11 700	9 950	9 025	13 200	11 350	11 875
Arbeidskosten	19 650	20 500	22 600	23 400	20 350	21 850
Werk d. derden (bewaren + sort.)	10 800	10 450	6 850	4 570	5 600	7 725
Vracht, fusthuur, veilingkosten	6 975	7 125	9 050	8 150	4 250	5 000
Totaal	74 700	74 500	72 775	79 050	68 300	75 050
<hr/>						
Netto-overschot	-8 550	-12 600	-3 825	-15 450	-15 775	-13 550
idem in % van de kosten	- 11	- 17	- 5	- 20	- 23	- 18
<hr/>						
Arbeidsinkomen per manjaar	5 000	4 000	7 800	3 200	2 300	4 000
<hr/>						
Arbeidsbezetting in manjaren						
- ondernemer	0,4	0,4	1,0	1,0	0,7	0,8
- gezinsleden	0,1	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2
- vreemd personeel	1,7	1,5	1,1	1,3	1,1	1,1
Totaal	2,2	2,0	2,4	2,5	2,0	2,1

BIJLAGE 2. De gemiddelde bedrijfsresultaten per ha

	Z.W. (18 bedr.)		N.O.P. (8 bedr.)		Beteuwe (9 bedr.)	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968
Gem. oppervlakte in are	870	865	700	880	950	960
w.v. jonge boomgaard in are	195	150	35	75	450	300
idem in %	22	17	5	9	47	31
<hr/>						
Opbrengsten						
Fruitopbrengst	6 000	6 900	10 550	8 025	4 250	4 450
Aanwas minus afschrijving						
Plantopstand	550	- 100	- 900	- 900	800	625
Uitkering hagelverzekering	850	200	100	-	275	1 200
Klein fruit en overige opbrengsten	200	150	100	100	200	125
Totaal	7 600	7 150	9 850	7 225	5 525	6 400
<hr/>						
Kosten						
Rente, pacht, huren	1 700	1 700	1 900	1 750	1 525	1 550
Afschrijving (excl. plantopstand)	425	450	800	850	675	700
Overige vaste kosten	800	900	900	800	600	750
Materialen	1 350	1 150	1 300	1 500	1 200	1 250
Arbeidskosten	2 250	2 375	3 225	2 650	2 150	2 275
Werk d. derden (bewaren + sort.)	1 250	1 200	975	500	600	800
Vracht, fusthuur, veilingkosten	800	825	1 300	925	450	500
Totaal	8 575	8 600	10 400	8 975	7 200	7 825
<hr/>						
Netto-overschot	-975	-1 450	- 550	-1 750	-1 675	-1 425
idem in % van de kosten	- 11	- 17	- 5	- 20	- 20	- 18
<hr/>						
Arbeidsbezetting in manjaren	0,25	0,23	0,34	0,28	0,21	0,22
<hr/>						
Kg-opbrengst per ha bedrijfsopp.						
- appelen	15 000	12 400	25 350	16 750	12 350	10 750
- peren	2 500	5 000	750	450	550	2 900
Totaal	17 500	17 400	26 100	17 200	12 900	13 650
<hr/>						
Gemiddelde prijzen						
- appelen	35	45	39	49	30	35
- peren	63	32	65	32	50	27

BIJLAGE 3. Spreiding van de resultaten

Netto-overschot in % van de kosten

	1967		1968
> min 50	1	} 31 (89%)	1
min 40 - min 50	3		5
min 30 - min 40	2		3
min 20 - min 30	4		5
min 10 - min 20	9		10
0 - min 10	12		5
0 - 10	1	} 4 (11%)	3
10 - 20	1		1
20 - 30	1		1
30 - 40			
> 40	1		
	<u>35</u>		<u>35</u>

Arbeidsinkomen per manjaar

	1967		1968
min 6 000	1	} 7 (20%)	3
min 5 000 - min 6 000	1		3
min 4 000 - min 5 000	1		2
min 3 000 - min 4 000	1		2
min 2 000 - min 3 000	1		1
min 1 000 - min 2 000	1		
0 - min 1 000	1		
1 - 1 000	1	} 23 (66%)	1
1 000 - 2 000			2
2 000 - 3 000			3
3 000 - 4 000	3		2
4 000 - 5 000	3		4
5 000 - 6 000	3		1
6 000 - 7 000	3		4
7 000 - 8 000	6		
8 000 - 9 000	1		
9 000 - 10 000	3	1	
> 10 000	5	5 (14%)	6
	<u>35</u>		<u>35</u>

BIJLAGE 3 (vervolg)

Beschikbaar gekomen liquide middelen per ha
(na aftrek van loon ondernemer en gezinsleden en gekochte bomen en palen)

	1967		1968
> min 2 000	1	} 12 (34%)	3
min 1 500 - min 2 000	2		1
min 1 000 - min 1 500	1		1
min 500 - min 1 000	2		1
0 - min 500	6		2
			} 8 (23%)
1 - 500	4	} 23 (66%)	9
500 - 1 000	3		2
1 000 - 1 500	8		3
1 500 - 2 000	1		5
2 000 - 2 500	-		3
2 500 - 3 000	2		1
3 000 - 3 500	1		2
3 500 - 4 000	1		1
> 4 000	4		1
			} 27 (77%)